

Spolkové a nadační právo

Nadační právo I

Vznik a historický vývoj nadací

Vznik a historický vývoj nadací I

- **Římské právo** původně vnímalo nadace jako majetek, resp. skupinu osob směřujících k určitému cíli
- Počátek uznání nadací jako subjektů práva od Justiniánovy doby
- Roztříštěné vnímání – převažují *piae causae*

Vznik a historický vývoj nadací

II

Středověk a katolická doktrína:

- Typické primitivní vnímání dobročinnosti – pro obecně konání dobra nebyl myšlenkový základ
- Základem péče o (vlastní!) duši v dimenzích katolicismu
- Důsledky ve spojení konce života s věnováním církvi – důvody politické, osobní, religiózní

Vznik a hist. vývoj nadací III

- Konkrétní podoba – zakládání klášterů, odkazy a darování v podobě nadací (protiklad – rodinný nedíl)
- Ovlivnění pozdějšího vývoje:
 - Vliv na vznik a podobu konceptu nadací (teorie transsubstanciace) – specifika církevního majetku
 - Dohled nad nadacemi
 - Rozvoj testamentární posloupnosti, boj o testamentární pravomoc, požadavek neformálnosti testamentu *ad piae causae*

Historický vývoj nadací IV

Církevní reformace a nadační právo:

- Vedla ke změně účelu nadací (Pavel z Tarsu – návrat k podstatě křesťanské víry)
- Nové pojetí boží milosti (nikoli zásluhy, nýbrž dar boží)
- Odpadl důvod nadace jako způsob zproštění vin

Historický vývoj nadací V

- Nové určení jmění věnovaného církvi (odpadnutí důvodu nadace *ca* očištění církve vede ke splnění skutečného cíle)
- Spor o trvání či vrácení nadačního majetku rodinám donátora (rodiny donátorů - vrácení *ca* reformátoři – nově určit cíl jmění věnovaného církvi)
- Dříve: věnování potřebám fary, nově: věnování potřebám božích služeb (teologická a právní legitimita trvale realizovatelného cíle)

Historický vývoj nadací VI

Další středověké typy nadací:

- Špitály (nadace ústavního typu) jako základ sociálně zaměřených organizačních útvarů
- Univerzitní nadace (univerzity samy zvláštním typem PO – vývoj od nadačního ke korporačnímu pojetí)

Tyto typy spojeny s prvními snahami o jejich odnětí cíli – typický nadační delikt;
bezbrannost nadace ve střetu s korporací – požadavek zajištění jmění pro plnění cíle

Vznik a historický vývoj nadací

VII

- Církevní nadace – podřízeny kanonickému právu. V 18. a 19. století tendence podřídít je pod tzv. nadační výsost státu (rak.reformy 1780-90, úpravy poměru mezi státem a církvemi 2.pol.19.st.)
- Světské nadace – podřízeny sekulárnímu právu
- Vznik institutů *beneficia* (vázáno účelově) a *allodia* (možnost volného nakládání) jako varianty pořízení *mortis causa*

Vznik a historický vývoj nadací VIII

Rakouský ABGB:

- Právnícké osoby
- Nadace, legáty, fideikomisy § 646
(nezávisle na PO)

Do 50. let 20. století veřejné právo (finanční)

Vznik a historický vývoj nadací IX

Od roku 1948 v československém právu:

- absence výslovné právní úpravy a současně
- absence výslovných zrušovacích předpisů.

Fakticky zanikly v důsledku zániku majetkového základu (nadace bez majetku nemá smysl).